

УДК 338.48:005.963-027.543
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/39-3-43>

Ганна ЧЕПУРДА,
orcid.org/0000-0001-6273-4534
доктор історичних наук,
завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Черкаського державного технологічного університету
(Черкаси, Україна) anna_chepurda@ukr.net

Олена ШЕСТЕЛЬ,
orcid.org/0000-0002-3073-6559
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Черкаського державного технологічного університету
(Черкаси, Україна) shestell@ukr.net

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ СТАЖУВАНЬ У ПРОЦЕСІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ»

У статті проаналізовано роль міжнародних стажувань у засвоєнні дисциплін професійної підготовки здобувачами вищої освіти спеціальності «Туризм».

Для майбутніх фахівців сфери гостинності вкрай важливою передумовою засвоєння освітніх компонентів професійної підготовки є участь у міжнародних професійних стажуваннях за фахом. Це пов'язано не лише з тенденціями інтернаціоналізації освіти, а й із можливістю здобути професійні знання і навички, покращити рівень володіння іноземними мовами, підвищити конкурентоспроможність як на вітчизняному ринку праці, так і на закордонному. Обов'язковою вимогою участі здобувачів вищої освіти в міжнародних стажуваннях є не лише володіння комунікативними навичками, а й здатність на високому рівні спілкуватися іноземними мовами, що перевіряється майбутніми роботодавцями під час співбесіди.

Зауважимо, що деякі заклади вищої освіти дають можливість здобувачам, що навчаються за спеціальністю «Туризм», брати участь у міжнародних стажуваннях у таких країнах, як Туреччина, Болгарія, Німеччина, Словаччина, Об'єднані Арабські Емірати тощо. Тривалість таких міжнародних стажувань становить, як правило, від двох-трьох (Німеччина і Болгарія) і п'яти-шести місяців (Туреччина). Водночас для підготовки здобувачів до міжнародних професійних стажувань у закладах вищої освіти все частіше виникає потреба в коригуванні навчальних планів для поглибленого вивчення дисциплін «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» та «Друга іноземна мова (за професійним спрямуванням)», починаючи з першого курсу, а також започаткування додаткових курсів вивчення іноземних мов із можливістю перезарахування результатів навчання, здобутих під час неформальної освіти.

Це пов'язано з необхідністю фахівців сфери обслуговування виконувати професійні завдання під час міжнародних професійних стажувань, для чого необхідні відповідні знання, вміння і навички.

Ключові слова: міжнародні стажування, дисципліни професійної підготовки, іноземні мови, компетентності, професійна підготовка.

Ganna CHEPURDA,
orcid.org/0000-0001-6273-4534
Doctor of Historical Sciences,
Head of the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business
Cherkasy State Technological University
(Cherkasy, Ukraine) anna_chepurda@ukr.net

Olena SHESTEL,
orcid.org/0000-0002-3073-6559
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Tourism and Hotel and Restaurant Business Department
Cherkasy State Technological University
(Cherkasy, Ukraine) shestell@ukr.net

THE ROLE OF INTERNATIONAL INTERNSHIPS IN THE MASTERING OF DISCIPLINES OF PROFESSIONAL TRAINING BY HIGHER EDUCATION ACTIVITIES SPECIALTY "TOURISM"

The article analyzes the role of international internships in mastering the disciplines of professional training by applicants for higher education in the specialty "Tourism".

For future professionals in the field of hospitality, an extremely important prerequisite for mastering the educational components of professional training is participation in international professional internships. This is due not only to the tendency to internationalize education, but also to the opportunity to acquire professional knowledge and skills, improve the level of foreign language proficiency, increase competitiveness in both domestic and foreign labor markets. A mandatory requirement for the participation of higher education students in international internships is not only the possession of communication skills, but also the ability to communicate at a high level in foreign languages, which is tested by future employers during the interview.

It should be noted that some higher education institutions provide opportunities for applicants majoring in "Tourism" to participate in international internships, especially in countries such as Turkey, Bulgaria, Germany, Slovakia, the United Arab Emirates, etc. The duration of such international internships is usually two to three months in countries such as Germany and Bulgaria, and five to six months in Turkey. At the same time, in order to prepare applicants for international professional internships in higher education institutions, there is an increasing need to adjust curricula for in-depth study of the disciplines "Foreign language (professional)" and "Second foreign language (professional)", starting from the first year, and also the introduction of additional courses in foreign languages with the possibility of recalculating learning outcomes obtained during non-formal education.

This is primarily due to the need for service professionals to perform professional tasks during international professional internships, which requires appropriate knowledge, skills and abilities.

Key words: international internships, professional training disciplines, foreign languages, competencies, professional training.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в Україні спрямовані на інтернаціоналізацію освітнього середовища, на наслідування європейських стандартів якості вищої освіти зокрема і на наближення до європейського освітнього простору загалом. Згідно зі стратегією Національного агентства забезпечення якості вищої освіти до 2022 року однією з ключових цілей є «Сприяння інтеграції системи вищої освіти України у світовий освітній і науковий простір».

Нині інтернаціоналізація освітньої діяльності закладів вищої освіти (як обов'язкова вимога до провадження освітньої діяльності) закріплена в Положенні про акредитацію освітніх програм, за яким здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти і яке затверджено наказом Міністерства освіти і науки України в липні 2019 року: критерій 4. «Навчання і викладання за освітньою програмою» (підкритерій 4.5 «Навчання, викладання та наукові дослідження, пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти»), а також критерій 1. «Проектування та цілі освітньої програми» (підкритерій 1.3 «Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм») (Положення про акредитацію освітніх програм). Окрім цього, заклади вищої освіти для успішного проходження акредитації зобов'язані дотримуватися Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015). Особливої актуальності в питанні інтернаціоналізації освітньої діяльності і міжнародних професійних стажувань (як обов'язкового складника інтернаціоналізації) набуває підготовка

фахівців спеціальності «Туризм». Це пов'язано з особливостями професійної діяльності, яка спрямована не лише на спілкування з іноземними клієнтами, а й на безпосереднє виконання професійних завдань в іноземних туристичних компаніях і готельно-ресторанних комплексах.

Аналіз досліджень. Актуальним аспектам інтернаціоналізації вищої освіти присвятили свої дослідження вітчизняні науковці Т. Андрущенко, В. Зінченко, С. Курбатов, Н. Рибка, І. Сікорська, І. Степаненко та ін., а також зарубіжні вчені Ф. Альтбах, У. Брандбург, Б. Вульфсон, Х. де Вітт, Дж. Найт, Л. Ризберг, К. Тремблей та ін. Зауважимо, що визначення ролі міжнародних стажувань є порівняно новим питанням у сучасних вітчизняних педагогічних дослідженнях.

Мета статті – визначити роль інтернаціоналізації освітньої діяльності та міжнародних стажувань у засвоєнні дисциплін професійної підготовки здобувачами вищої освіти спеціальності «Туризм».

Для досягнення поставленої мети використані такі методи дослідження, як аналіз наукової літератури для визначення теоретичних аспектів, педагогічний експеримент із метою визначення ролі міжнародних професійних стажувань у засвоєнні дисциплін професійної підготовки здобувачами вищої освіти спеціальності «Туризм», а також методи спостереження та аналізу.

Виклад основного матеріалу. Традиційно до інтернаціоналізації діяльності закладів вищої освіти зараховують участь студентів у програмах академічної мобільності, міжнародні професійні стажування, проведення міжнародних конференцій, залучення до проведення занять закордонних лекторів, участь викладачів у міжнародних стажуваннях, а також наявність у них публікацій у закордонних рецензованих виданнях.

У сучасній науковій думці є багато визначень поняття «інтернаціоналізація». На нашу думку, одним із найбільш вдалих є визначення Дж. Найта: «Інтернаціоналізація – це процес упровадження міжнародного складника в дослідницьку, освітню та адміністративну функції вищої освіти» (Knight, 2015).

Зауважимо, що інтернаціоналізація в галузі вищої освіти – це порівняно новий феномен у вітчизняній науковій думці. Як зазначають дослідники, процес інтернаціоналізації почався в Україні дещо із запізненням і без чітко визначеної національної програми і розробленої національної стратегії, а значна частина закладів вищої освіти також не має власної стратегії інтернаціоналізації (Горбунова, 2016: 4).

Водночас значення інтернаціоналізації для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Туризм» важко переоцінити. Українською передумовою засвоєння освітніх компонентів професійної підготовки майбутніми фахівцями сфери гостинності є участь у міжнародних професійних стажуваннях за фахом. Це пов'язано не лише з тенденціями до інтернаціоналізації освіти, а й із можливістю здобути професійні знання і навички, покращити рівень володіння іноземними мовами, ознайомитися з міжнародними стандартами в галузі туризму, а також підвищити конкурентоспроможність як на вітчизняному ринку праці, так і на закордонному, «за допомогою інтернаціоналізації міжкультурних компетенцій, розширення можливостей для інтеркультурного діалогу, культурного співробітництва і партнерства, виховання у дусі миру, формування толерантності тощо», як зазначає дослідниця І. Степаненко, (Степаненко, 2015: 170).

Обов'язковою вимогою участі здобувачів вищої освіти в міжнародних стажуваннях є не лише володіння комунікативними навичками, а й здатність на високому рівні спілкуватися іноземними мовами, що перевіряється майбутніми роботодавцями під час співбесіди. Отже, необхідними пререквізитами участі в закордонних стажуваннях є освітні компоненти, які сприяють розвитку таких компетентностей, як: здатність працювати в міжнародному контексті, здатність спілкуватися іноземною мовою, наявність навичок міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді та автономно, знання та розуміння предметної сфери та розуміння специфіки професійної діяльності, здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання

міжкультурних проблем у професійній практиці (Стандарт вищої освіти України, 2018: 7–8). Зауважимо, що вищезазначені компетентності наведені в стандарті вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 Туризм і обов'язково повинні враховуватися під час укладання освітніх програм.

На основі аналізу освітніх програм за спеціальністю «Туризм» визначено, що основними дисциплінами, які формують вищезазначені компетентності, є такі: «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Друга іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Світова художня культура», «Туристсько-рекреаційне країнознавство» тощо. Характерною особливістю багатьох освітніх програм за спеціальністю «Туризм» є те, що ці освітні компоненти входять до дисциплін циклу професійної підготовки, а не загальної.

Зауважимо, що деякі заклади вищої освіти дають можливість здобувачам, що навчаються за спеціальністю «Туризм», брати участь у міжнародних стажуваннях у таких країнах, як Туреччина, Болгарія, Німеччина, Словаччина, Об'єднані Арабські Емірати тощо. Тривалість таких міжнародних стажувань становить, як правило, від двох-трьох (Німеччина і Болгарія) і п'яти-шести місяців (Туреччина). Водночас для підготовки здобувачів до міжнародних професійних стажувань у закладах вищої освіти все частіше виникає потреба в коригуванні навчальних планів для поглибленого вивчення дисциплін «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» та «Друга іноземна мова (за професійним спрямуванням)», починаючи з першого курсу, а також започаткування додаткових курсів вивчення іноземних мов із можливостями перезарахування результатів навчання, здобутих під час неформальної освіти.

Співпрацюючи з міжнародними компаніями, як-от «IBA EVENT», «GLOB WORKS», «Profiteam», заклади вищої освіти укладають угоди про співробітництво з метою стажування студентів із наданням робочого місця (аніматор, реєстраційний працівник індустрії гостинності тощо). Як правило, здобувачі вищої освіти мають можливість проходити міжнародні професійні стажування на базі п'ятизіркових готельно-ресторанних комплексів VIP-класу, як-от «Lujó Hotel» (Туреччина), «Rixos Sungate» (Туреччина), «Gloria Verde Resort» (Туреччина), «The Land of Legends» (Туреччина), «Hotel Arkona Strandresidenzen» (Німеччина) тощо.

Під час стажувань студенти мають можливість ознайомитися з міжнародними стандартами в галузі туризму, з організацією готельно-ресторанного господарства, з матеріально-технічною

базою готельно-ресторанних комплексів, а також із вимогами до якості обслуговування гостей. Таким чином, повертаючись після міжнародних професійних стажувань до навчання, здобувачі вищої освіти вже володіють багатьма професійними компетентностями, що значно полегшує засвоєння дисциплін професійної підготовки, як-от «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Друга іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Туристсько-рекреаційне країнознавство», «Організація готельного господарства», «Організація ресторанного господарства», «Моніторинг світового ринку туризму».

Це пов'язано з необхідністю фахівців сфери обслуговування виконувати професійні завдання під час міжнародних професійних стажувань, для чого необхідні знання, вміння і навички з дисциплін блоку професійної підготовки.

Зважаючи на те, що нині процес інтернаціоналізації вищої освіти в Україні перебуває на етапі становлення, сприяти міжнародним обмінам на всеукраїнському рівні буде реалізація національної стратегії інтернаціоналізації вищої освіти України, а також урахування тенденцій і закономірностей на міжнародному ринку освітніх послуг (Дебич, 2019: 285).

Висновки. Таким чином, міжнародні професійні стажування відіграють важливу роль у процесі засвоєння дисциплін професійної підготовки здобувачами вищої освіти спеціальності «Туризм», сприяють засвоєнню ключових професійних компетентностей. Зважаючи на те, що міжнародна співпраця нині вважається одним із показників якості вищої освіти, доцільно було б розробити національну стратегію інтернаціоналізації вищої освіти в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горбунова Л., Дебич М., Зінченко В., Степаненко І., Шипко О. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду інтернаціоналізації вищої освіти на основі культурно-гуманітарних стратегій (частина II). Київ : ІВО НАПН України, 2016. 144 с. (препринт НАПН України, відділ інтернаціоналізації вищої освіти).
2. Дебич М. А. Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід : монографія. Ніжин : ППЛисенко, 2019. 408 с.
3. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#n182> (дата звернення: 30.05.2021).
4. Степаненко І. В. Ключові питання інтернаціоналізації: колізії інструментального і культурно-гуманітарного вимірів. *Вища освіта в Україні*. 2015. № 3, додаток 2. С. 158–178. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/Analiz_dosvidu_internac-BO_strategii_kulto-gum-avtors-kolektiv_IVO-2015_130p.pdf (дата звернення: 12.06.2021).
5. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 24 Сфера обслуговування спеціальності 242 Туризм, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/242-turizm-bakalavr.pdf> (дата звернення: 06.06.2021).
6. Knight J. Updated definition of internationalization. *International higher education*, 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/248809738_Updated_Internationalization_Definition (дата звернення: 06.06.2021).

REFERENCES

1. Horbunova L., Debych M., Zinchenko V., Stepanenko I., Shypko O. Analiz providnoho vitchyznyanoho ta zarubizhnoho dosvidu internatsionalizatsiyi vyshchoyi osvity na osnovi kul'turno-humanitarnykh stratehiy (chastyna II). [Analysis of the leading domestic and foreign internationalization experience of higher education on the basis of cultural and humanitarian strategies (part II)]. Kyiv: IVO NAPS of Ukraine, 2016. 144 p. (preprint of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Department of Internationalization of Higher Education) [in Ukrainian].
2. Debych M. A. Teoretychni zasady internatsionalizatsiyi vyshchoyi osvity: mizhnarodnyy dosvid [Theoretical internationalization principles of higher education: international experience] : monograph. Nizhyn: PPLysenko, 2019. 408 p. [in Ukrainian].
3. Polozhennya pro akredytatsiyu osvitnikh prohran, za yakymy zdiysnyuyet'sya pidhotovka zdobuvachiv vyshchoyi osvity. [Regulations on the accreditation of educational programs, on the ground of which the training for higher education is provided] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#n182> (Last accessed: 30.05.2021) [in Ukrainian].
4. Stepanenko I. V. Klyuchovi pytannya internatsionalizatsiyi: koliziyi instrumental'noho i kul'turno-humanitarnoho vymiriv. [Key issues of internationalization: collisions of instrumental and cultural-humanitarian dimensions]. Higher education in Ukraine. 2015. № 3, dodatok 2. S. 158–178. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/Analiz_dosvidu_internac-BO_strategii_kulto-gum-avtors-kolektiv_IVO-2015_130p.pdf (Last accessed: 12.06.2021) [in Ukrainian].
5. Standart vyshchoyi osvity Ukrayiny pershoho (bakalavrs'koho) rivnya vyshchoyi osvity haluzi znan' 24 Sfera obsluhovuvannya spetsial'nosti 242 Turyzm, 2018. [Standard of higher education of Ukraine of the first (bachelor's) level of higher education in the field of knowledge 24 Field of service for the specialty 242 Tourism, 2018]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/242-turizm-bakalavr.pdf> (Last accessed: 06.06.2021) [in Ukrainian].
6. Knight J. Updated definition of internationalization. *International higher education*, 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/248809738_Updated_Internationalization_Definition (Last accessed: 06.06.2021) [in English].